

Чланак примљен 29. октобар 2022.
Чланак прихваћен 30. новембар 2022.

БОЈАНА РАДОВАНОВИЋ*
Музиколошки институт САНУ
Београд

ГЛАС И ТЕХНИКА/ТЕХНОЛОГИЈА У САВРЕМЕНОЈ МУЗИЦИ [Voice and Technique/Technology in Contemporary Music]¹

Предмет ове докторске дисертације је однос између гласа у савременој музици и вокалне технике и технологије снимања, обраде и манипулације звука. Са фокусом на извођачком гласу у савременој уметничкој, популарној и *crossover* музици, настојала сам да укажем на утицај и отисак специфичних, односно, проширених вокалних техника и нових технологија у пољу актуелне вокалне музичке продукције. Полазна хипотеза заснива се на идеји да се *другост* гласа, која се до тог тренутка темељила на употреби проширених вокалних техника и технолошким могућностима у чувању и обради звука, доводи у питање у музици која настаје од седамдесетих година XX века наовамо. Самим тим, подела на Први (конвенционални, 'нормални', уобичајени) и Други (неконвенционални, 'ненормални', неуобичајени) глас бива ублажена, а границе између њих замагљене.

У односу на 'типове' вокалног понашања које сам проучавала, пажњу сам преваходно усмерила на поље уметничко-авангардне и некомерцијалне/*underground* музике (конкретно, екстремне метал музике), као и на упечатљиве примере интердисциплинарних извођачко-уметничких вокалних радова. Музичке праксе обухваћене истраживањем одабране су на основу неколико критеријума. То су: (1) увођење, дефинисање, теоријске и педагошке експликације нових и проширених вокалних техника; (2) иновативан однос према технологији снимања и манипулације звука; (3) променљив и динамичан однос између композитора и извођача, у теоријском и практичном смислу.

* Ауторкина контакт адреса: bojana.radovanovic@music.sanu.ac.rs

¹ Тема ове дисертације одобрена је 2019. године, а као ко-менторке су именоване ред. проф. др Весна Микић (1967–2019) и доц. др Биљана Лековић. Дисертација је урађена под менторством др Биљане Лековић, доцента Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду. Одбрана је одржана 17. марта 2022. године. Комисију су чинили: др Драгана Стојановић-Новичић, редовни професор Факултета музичке уметности, др Ивана Миладиновић Прица, доцент Факултета музичке уметности, др Миодраг Шуваковић, редовни професор Факултета за медије и комуникације Универзитета Сингидунум, др Ивана Медић, виши научни сарадник Музиколошког института САНУ, те ментор, др Биљана Лековић. Дисертација обухвата укупно 331 страницу текста са укупно 802 подножне напомене, те 35 графичких примера од чега су 5 табеле, 15 нотних примера и 15 илустрација. Списак литературе садржи 326 јединица на српском, хрватском, енглеском, немачком и француском језику, а осим њега дати су и: списак коришћених партитура (укупно 17), списак необјављених интервјуа (укупно 4) и вебграфија (27 линкова).

Дисертација је рађена са циљем да се сагледа релевантна музиколошка и шире-хуманистичка литература, ради утврђивања актуелне позиције гласа и заснивања својеврсне теорије (музичког) гласа, пре свега у нашој средини; да доприносе теоретизацији проширених вокалних техника и утврди платформа за њихово проучавање из интердисциплинарно усмерене музиколошке перспективе; допринесе истраживању Другог гласа у савременој музици; утврди природа односа савременог (музичког) гласа према новим технологијама.

Дисертација је структурисана тако да прати редослед кључних речи из самог наслова. Тако се поглавља за Уводом баве гласом, техником и технологијом, те њиховим позиционирањем у савременој музици. У уводном поглављу излажу се предмет, хипотеза, циљеви и методолошки оквири рада. Осим тога, у Уводу су дата и два потпоглавља у којима се постављају смернице и дефиниције гласа, технике, технологије и савремене музике, као и синопсис садржаја и структуре дисертације.

Поглавље са насловом „У фокусу: глас” доноси критички осврт на литературу и успостављање сопствене теоријске базе за истраживање гласа у музици. То је учињено упознавањем са хуманистичком литературом друге половине XX века која утиче на обрт у разумевању гласа, досадашњим видовима музиколошког тумачења гласа, као и с оним научним доприносима који се у савременој музикологији баве Другим гласом.

Наредно поглавље, „У фокусу: глас и техника/технологија”, посвећено је, у првом делу, историјским приликама у домену вокалне технике и педагогије гласа које су довеле до формирања Првог гласа музике Западног света. У другом делу поглавља указано је на разнолике односе између гласа и технологије до којих се дошло појавом могућности за чување, амплификацију, модификацију и синтезу гласа.

Поглавље „Глас у савременој музици I – Други глас у 20. веку”, у коме се посматра развој Другог гласа у контексту авангардних, неоавангардних и експерименталних стремљења у музици прошлог века, симболично отпочиње други део дисертације. За њим следе поглавља „Глас у савременој музици II – Екстремни глас” и „Глас у савременој музици III – Киборзи, аватари и истраживање постхуманог”. У њима се представљају *екстремни* и *технолошки* типови гласа, који су настали из Другог гласа, али који на специфичне начине – својствене изразу развијеном у последњих неколико деценија – раде са постулатима *другости*.

Узимајући у обзир вокалне праксе које се истичу својим наизглед *екстремним* и *неконвенционалним* начином употребе вокалне технике и технологије, у овој дисертацији направила сам тек иницијални корак у процесу истраживања гласа и разумевања његовог потенцијала у савременој музици.